

ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ

**TASARRUF EKONOMİSİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK UYGULAMA
VE ARAŞTIRMA MERKEZİ**

2024 Yılı Şubat Ayı Bülteni

YEŞİL EKONOMİ ve AVRUPA BİRLİĞİ'NDE YEŞİL DÖNÜŞÜM

Doç. Dr. Hüseyin Naci BAYRAÇ

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İktisat Bölümü
nbayrac@ogu.edu.tr

GİRİŞ

II. Dünya Savaşı sonrası hızla artan sanayi üretimi, 1980 sonrasında Neo-Klasik iktisat akımı içerisinde küreselleşme ve kapitalizm süreci; doğal kaynakların aşırı kullanımına, çevrenin tahribatına, küresel ısınmaya neden olarak sürdürülebilir bir kalkınma modeli olmadığı konusunda şiddetli eleştirilere maruz kalmıştır. Artan nüfus ve kaynak kullanımı ve bozulan ekolojik dengenin gelecek nesillerin yaşamlarının sürdürülebilmesi açısından önemli bir tehdit olarak algılanmıştır. Bu etkilerle mücadele etmek amacıyla yeşil ekonomi kavramı ortaya atılmıştır.

Yeşil ekonomi ya da düşük karbon ekonomisi doğal kaynakların korunduğu, düşük enerji tüketimi ve düşük kirliliğe dayanan yeşil ekolojik ekonomiyi ifade etmektedir. Yeşil ekonomi, çevresel ve ekolojik riskleri azaltma, insani kalkınma ve sosyal eşitliği sağlamayı hedeflemektedir. Yeşil ekonomi; ekonomik, sosyal ve çevresel yönleri olan çok boyutlu bir kavramdır ve çevrenin korunarak ekonomik ve sosyal gelişmenin sağlanabileceğini savunmaktadır.

Yeşil Ekonomik Yaklaşım; insanoğlunun gerçekleştirdiği faaliyetlerin doğa üzerindeki tahribatını azaltmayı amaçlayan, etkin kaynak kullanımı ve atıksız üretim şeklini benimseyen, sürekli ve hızlı büyüme yerine üretim ve tüketim ilişkilerini doğaya dayandırmayı hedefleyen bir ekonomik düşünce anlayıştır. Yeşil Ekonomi anlayışına göre; sosyal ve çevresel ihtiyaçlar maddi zenginlikten önce gelmeli ve üretim, insanoğlunun yaşam kalitesini artırmaya yönelik biçimde yapılmalıdır. Yeşil ekonomi, niceliksel servet yerine, toplumun sosyal gelişimi ve canlı sistemlerinin tümünü dikkate alan niteliksel servet odaklı bir yapıya sahiptir. Yeşil ekonomi, üretim süreçlerinde ortaya olumsuz çevresel faktörleri gidermek için yenilenebilir enerji kullanımını önermekte ve ayrıca, bunu üretecek teknolojinin de doğayla uyumlu olması gerektiğini işaret etmektedir.

Bu yazıda güncel olarak ülke ve küresel ekonomileri derinden etkilemesi öngörülen yeşil ekonomi ve yeşil ekonomik büyüme kavramları ile Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın içeriği, hedefleri ve politika araçları incelenmiş ve mevcut durum ortaya konulmuştur.

YEŞİL EKONOMİ KAVRAMI

Çevreyi, havayı ve suyu önemli ölçüde kirleten kömür veya petrol gibi fosil yakıtlar kullanılarak üretim yapan endüstri genel olarak kahverengi ekonomi olarak adlandırılmaktadır. Geleneksel üretim tarzını ifade eden kahverengi ekonomide; sınırsız ekonomik büyüme, yenilenebilir olmayan enerji kaynakları, yoğun bir şekilde doğal kaynak kullanımı, sera gazı emisyonu, biyoçeşitliliğin yok edilmesi, küresel sosyal eşitsizlikler, aşırı (sınırsız) tüketim, iş ve yatırımcıların kurumsal ve sosyal sorumluluk eksikliği ve sosyal güvenin zayıflaması vb. sorunlar bulunmaktadır.

1987 yılında yayımlanan Bruntland Raporuyla birlikte farkındalığı artan yeşil ekonomi, 1992'de Rio'da yapılan zirve ile dünyanın gündeminde ilk sıralarda yer almaya başlamıştır. Özellikle kahverengi ekonominin yaptığı tahribatın etkilerini azaltmayı amaçlayan yeşil ekonomi, çevresel hareketlerin yanı sıra sosyal eşitsizliği önceleyen bir yaşam tarzını savunmaktadır.

Yeşil ekonomi kavramı ilk defa 1989 yılında Birleşik Krallık Hükümeti adına bir grup çevre mühendisi tarafından hazırlanan ve sürdürülebilir kalkınmanın ekonomideki etkilerini ele alan "Blueprint For A Green Economy" adlı raporda kullanılmıştır. Yeşil ekonomi kavramı, küresel ısınma ve iklim değişiklikleri, biyoçeşitliliklerdeki azalma, atık yönetimi, kontrolsüz su kullanımı ve güvenliği gibi sorunlara bağlı olarak dünyanın gündemine girmiştir. Yeşil Ekonomi, Birleşmiş Milletler Çevre Programı (BMÇP) tarafından çevre riskleri ve ekolojik kısıtlılar azalırken aynı zamanda insan refahı ve sosyal eşitliğin iyileşmesi olarak tanımlanmıştır. Karbon emisyonu ve kirliliği azaltan, enerji ve kaynak verimliliğini güçlendiren aynı zamanda biyolojik çeşitliliğin kaybını önleyen devlet ve özel sektör yatırımları, gelir artışı ve istihdamı da etkilediği belirtilmiştir.

Yeşil ekonomi, iktisat biliminin gelişen yeni bir dalı olarak çok sayıda yoruma sahiptir. Bu nedenle, hem iktisat literatüründe hem de doğal çevrenin bağımlı değişkeni olarak önemli bir yere sahiptir. Genel olarak yeşil ekonomi, doğada emisyon ve kirliliğin azaltılmasını sağlayan, enerji ve kaynaklarda etkin kullanımı teşvik eden ve insan refahında artışın sağlandığı bir ekonomi olarak adlandırılmaktadır. Yeşil ekonomi ve yeşil büyüme kavramları sıklıkla birbiri yerine kullanılan ve sürdürülebilir kalkınma ile birlikte ele alınan yeni kavramlardır. 2005 yılında Seul'de yapılan Çevre ve Kalkınma Bakanlar Konferansında, sürdürülebilir kalkınma yaklaşımının daha ileri düzeyi olan yeşil büyüme kavramı gündeme getirilmiştir.

Yeşil büyüme, insanların refahını artıran kaynakların ve çevresel hizmetlerin devamını sağlayacak doğal kaynaklar korunurken aynı zamanda da ekonomik büyüme ve kalkınmanın teşvik edilmesidir. Bu açıdan yeşil büyüme, sosyal kalkınmayı artırıp emisyon oranlarını düşüren

çevresel açıdan sürdürülebilir ekonomik ilerlemeyi ifade etmektedir. Nitekim yeşil büyüme, ekonomik büyümeyi sürdürürken aynı zamanda iklimsel ve çevresel sürdürülebilirliği sağlayan bir gelişme modeli niteliğindedir.

Son dönemde dünyada nüfusun hızla artması ve artan nüfus ile birlikte artan talep, üretimin daha hızlı ve daha yüksek oranlarda yapılmasını tetiklemiştir. Bununla beraber, artan üretim ve talebi karşılama baskısı üretim yöntemlerinin de değişmesine sebep olmuştur. Bu değişmelerin süreç içerisinde artması ise, çevreye ve doğaya daha fazla zarar vermeye başlarken, doğal kaynakların ise daha hızlı tüketilmesine sebep olmaktadır. Bu olumsuzlukların giderilmesi amacıyla OECD'nin Yeşil Büyüme Stratejileri Toplantısında, büyük oranda Yeşil Ekonomiye geçişin uzun vadede sürdürülebilir kalkınma ve büyümeyi sağlayacağı vurgulanmıştır. OECD'nin hedeflediği yeşil büyüme, sürdürülebilir kalkınmayı destekleyecek ve yeni fırsatlar sağlayacak yenilik ve yatırımları gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır.

YEŞİL EKONOMİ POLİTİKALARI

Yeşil ekonomi politikaları uzun dönemde insan refahının artmasına yol açan, aynı zamanda gelecek nesilleri önemli çevresel risklere veya çevresel atıklara maruz kalmadan mal ve hizmetlerin üretimi, dağıtımı ve tüketimi ile ilgili bir ekonomik faaliyetler sistemidir. Sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak amacıyla, kamu tarafından kaynakların verimli kullanılması için desteklenen ve bu kapsamda belirlenen hedeflere ulaşmak için oluşturulan ya da değiştirilen herhangi bir politika yeşil ekonomi politikası kapsamında değerlendirilmektedir.

Yeşil ekonomi aslında sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için uygulanabilecek başlıca ekonomi politikalarından birisidir. Yeşil büyüme stratejileri ekonomik faaliyetler ile ekolojik zorlukların uzlaştırılmasına dayanmaktadır. Yeşil ekonomi refah artışı ve kalkınma sağlarken aynı zamanda çevresel tahribatlara neden olmayan ekonomik faaliyetler sistemidir. Yeşil Ekonomi Yaklaşımı; ekonomik, çevresel ve toplumsal sürdürülebilirliği sağlayacak bütün değişimleri kapsayan bir niteliğe sahiptir. Daha açık bir ifadeyle yeşil ekonomi sera gazı emisyonlarının azaltılmasını, kaynak verimliliğinin artırılmasını ve sosyal gelişmeyi de içeren bir yaklaşımdır. İklim değişikliğine karşı atılacak adımlarda yeşil ekonomi politikaları yol gösterici olmaktadır.

Yeşil büyüme kavramı, ekonominin ve ekolojinin simbiyotik bir ilişki içerisinde uzlaşma yoluyla, ekolojiyi bozan sanayi ekonomisinin yerini almasına dayanmaktadır. Buna göre çevrenin korunması yeşil büyüme perspektifinden bakıldığında, maliyetli bir kısıtlamadan ziyade yüksek bir yatırım fırsatı olarak görülmektedir.

Yeşil ekonomiye geçişte açık yeşil ekonomiler, orta yeşil ekonomiler ve ileri yeşil ekonomiler olarak adlandırılan başlıca üç temel politika söz konusudur. Açık yeşil ekonomiler; yeşil ekonomiye doğru geçişte etkin sonuçların alınması için piyasa merkezli politikaları önerirken, orta yeşil ekonomiler devlet kontrolündeki geçişlerin daha etkin olacağını ifade etmektedirler. İleri yeşil ekonomiler ise, yeşil ekonomiye geçiş stratejisinin ekonomik yapıda bir

değişikliğe neden olmayacağını aksine kaynakların etkinsiz kullanımına sebep olabileceğini savunmaktadır.

Yeşil ekonomiye geçiş süreci serbest piyasa ekonomisinin inisiyatifine bırakıldığı zaman yeterli seviye ve hızda gelişim gösterememektedir. Yeşil ekonomik düzene geçiş için devlet desteği ve uluslararası işbirlikleri, sürecin hızlı ve doğru bir şekilde gelişimi için zorunluluk arz etmektedir.

Yeşil ekonomiye dönüşüm sürecinde kullanılan başlıca üç temel gösterge grubu bulunmaktadır.

i. İlk grupta yeşil ekonominin temel sektörlerdeki yatırım, istihdam ve üretim göstergeleri yer almaktadır. Burada özellikle yenilenebilir enerji ve atık dönüşüm sektörlerinin üretim hacmi, istihdam ve yatırım tutarları yeşil ekonomiye geçişin önemli bir göstergesi kabul edilmektedir. ii. İkinci grupta ekonomik büyüme ve çevresel zararların birbirinden ne kadar ayrıştırıldığına ölçülmesi yer almaktadır. Örneğin, üretimde kullanılan enerjinin hangi kaynaklardan elde edildiği, ekonomide hammadde kullanım yoğunluğu ve atık dönüşüm sektörünün ne kadar organize olabildiği yeşil ekonomiye geçiş için önemli göstergeler sayılmaktadır.

iii. Üçüncü grupta ise, ekonomik refah, yoksulluk ve doğal kaynakların yenilenebilirliklerinin birlikte ölçülmesidir. Çünkü GSMH gibi klasik maddi refah ölçüm yöntemleri, çevre kirliliğini dikkate almamaktadır. Bu nedenle, insan refahını, ülkenin sahip olduğu doğal kaynakların yenilenebilirliği ve çevresel bozulmalarla ilişkili hale getirecek yeni ölçüm yöntemleri, yeşil ekonomiye geçiş sürecinin temel adımlarını oluşturmaktadır.

AVRUPA BİRLİĞİ YEŞİL MUTABAKATI

AB Komisyonu tarafından 2019 yılı sonunda ortaya konulan AB Yeşil Mutabakatı (A European Green Deal), AB'nin nihai iklim eylem planı olarak, Avrupa'nın 2050 yılına kadar karbondan arınmasını amaçlamakta, bu hedefe ulaşmak için de ekonomide köklü bir dönüşümü ve Avrupa Kıtasında iklim nötrlüğüne (zararsızlık) ulaşılmasını öngörmektedir. Mutabakat, geçmişte Kyoto Protokolünü güncel konjonktürde ise, Paris Anlaşmasının destekleyicisi olarak yeşil ekonomik düzen üzerine doğmuş yeni bir girişimdir. Günümüzde çok düşük bir hızda, yaygın ve ağır-aksak ilerleyen dönüşümün hızlandırılması mutabakatın oluşturulmasında en önemli unsurlardan birisidir.

Avrupa Yeşil Mutabakatı literatürde "AB Yeni Yeşil Düzen" olarak da ele alınmaktadır. Yeni uluslararası ticaret sistemi ve küresel iklim değişikliğine etki eden sektörlerin revize edilmesi için bir yaptırım argümanı niteliği taşımaktadır. Mutabakat, gelecek nesil ticaret sistemi kurallarının yeniden yazılması ve yeni nesil büyüme stratejisi olarak kabul edilmekte ve bir bakıma yeni nesil sanayi devrimi olarak nitelendirilmektedir.

Avrupa Yeşil Mutabakatı, sürdürülebilir bir gelecek için AB ekonomisini dönüştürecek bir mekanizma olarak, sağlam mali plan ve AB'nin temel iklim eylem parametrelerine bağlı alanlarda uzun dönemli bir vizyon ortaya koymaktadır. Yeşil Mutabakat bir yasa değil, güçlendirilmiş bir siyasi harekettir ve Avrupa'nın şimdiye kadarki en büyük karbonsuzlaşma taahhüdü niteliğindedir.

Yeşil Mutabakat, AB'nin yeni büyüme stratejisi olarak, sadece insanların refahını iyileştirmenin yanı sıra, yeni büyüme stratejisinin bir parçası olarak Avrupa'yı iklim açısından nötr hale getirmek ve doğal yaşam alanlarını korumak yoluyla sürdürülebilir bir yaşam tarzını öngörmektedir. Bu çerçevede AB, 2050 yılına kadar iklim açısından nötr olmayı, kirliliği azaltarak insan hayatını hayvanları ve bitkileri korumayı, firmaların temiz ürün ve teknolojiler konusunda dünya lideri olmalarına destek sağlamayı ve adil ve kapsayıcı bir geçişin sağlanmasını hedeflemektedir.

AB Komisyonu; Avrupa 2020 Stratejisinde yer alan Biyoçeşitlilik Stratejisi ve Kaynak Verimli Bir Avrupa İçin Yol Haritasında; yeşil teşvikler, çevre politikası ve yeşil yenilikler yaparak mali krizi aşmak için bir yol olarak yeşil büyüme stratejisini öngörmektedir. Bu stratejinin temel fikri; karbon misyonları, atık üretimi ve madencilikle tanımlanan "Kahverengi Büyüme"den vazgeçmeyi hedeflemesidir.

Avrupa Yeşil Mutabakatının, AB'yi modern kaynakları verimli kullanan ve rekabetçi bir ekonomiye dönüştürerek; net sera gazı emisyonlarının 2050 yılına kadar ortadan kalkmasını, kaynak kullanımından bağımsız hale gelmiş bir ekonomik büyümenin sağlanmasını, kimsenin ve hiçbir bölgenin geride bırakılmamasını sağlayacağı beklenmektedir. Avrupa Yeşil Mutabakatı ayrıca, temiz, döngüsel bir ekonomiye geçerek kaynakların verimli kullanımını artırmak, biyoçeşitliliği geri kazanmak ve kirliliği azaltmak için de bir eylem planı sunmaktadır. Bu plan ihtiyaç duyulan yatırımları ve mevcut finansman araçlarını belirleyerek, adil ve kapsayıcı bir geçişin nasıl sağlanacağını açıklamaktadır.

Avrupa Yeşil Mutabakatının kısa ve uzun vadeli olmak üzere iki temel hedefi bulunmaktadır. Kısa vadede 2030 yılına kadar sera gazı emisyonlarını 1990 yılına kıyasla % 55 oranında azaltmak, uzun vadede ise, 2050 yılına kadar net sera gazı emisyonlarının sıfıra indirilmesi olarak belirlenmiştir. Mutabakatın en büyük ve çarpıcı iddiası, Avrupa'nın 2050 yılında ilk karbon nötr kıta olmasıdır. Bu kapsamda AB, tüm politika enstrümanlarını gözden geçirmektedir. Yeşil Mutabakatta yer alan diğer hedeflerden başlıcaları şunlardır;

- i. Temiz ve döngüsel ekonomi için sanayinin harekete geçirilmesi,
- ii. Tüketicilerin yeniden kullanılabilir, dayanıklı ve tamir edilebilir ürünleri almaları yönünde şirketlere teşvik edici düzenlemelerin yapılması,
- iii. Atık üretiminin azaltılması için sürdürülebilir ürün politikasının uygulanması,
- iv. Stratejik değer zincirlerinde yatırımların ve endüstrinin işbirliği içinde olmasına yönelik yeni yollar geliştirilmesi,

v. Sürdürülebilirlik hedefleri kapsamında farklı birçok sektörde dijital teknolojilerin kullanılması,

vi. Binaların enerji ve kaynak tasarruflu olacak şekilde yenilenmesi,

vii. Sürdürülebilir ve akıllı ulaşımın sağlanması (2050'ye kadar sıfır emisyon hedefine ulaşmak için ulaşım emisyonlarında % 90 oranında azaltım sağlanmalı),

viii. "Tarladan sofraya" stratejisiyle adil, sağlıklı ve çevre dostu gıda sistemi oluşturulması (biyoçeşitliliğe zarar veren kimyasal zirai ilaçların, antibiyotiklerin ve gübrelerin kullanımının azaltılması gibi önlemler),

ix. Zehirsiz bir çevre yaratmak (hava, su, toprak ve tüketici ürünlerindeki kirliliğin izlenmesi, raporlanması, önlenmesi ve bu kirliliği engelleyecek politikaların geliştirilmesi).

Mutabakat bu hedefleri bakanlık, yerel yönetimler, sanayi tesisleri ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içerisinde sosyal paydaşlar ile diyalog halinde, ulusal reformlar, yatırım ve gerekli düzenleme ve standardizasyon ile denetlemeyi amaçlamaktadır.

AB, Mutabakat kapsamında hedeflenen dönüşümün gerçekleştirilmesi sürecinde yol gösterici nitelikte olması ve araç görevi görebilmesi için aşağıda yer alan bazı plan ve mekanizmalar da hayata geçirilmiştir.

i) Mutabakat kapsamında gerekli yatırımların yönetilmesi konusunda çerçeve niteliği taşıyan Avrupa Yeşil Mutabakatı Yatırım Planı,

ii) Süreçten sosyoekonomik olarak zarar görme riski bulunan bölge ve toplulukların (fosil yakıt değer zincirinde yer alanlar vb.) olumsuz yönde etkilenmesinin önüne geçmek amacıyla kurgulanan Adil Dönüşüm Mekanizması,

iii) Avrupa'nın 2050'de iklim nötr olması hedefinin gerçekleştirilebilmesine engel olabilecek ulusal uygulama farklarını ortadan kaldırmayı hedefleyen Avrupa İklim Yasası,

iv) Yeşil ve dijital dönüşüm ile endüstri ve KOBİ'lerin desteklenmesini hedefleyen Avrupa Endüstriyel Stratejisi

v) Sürdürülebilir üretim ve tüketim pratiklerinin Birlik içerisinde benimsenmesini hedefleyen Döngüsel Ekonomi Eylem Planı'dır.

AB iklim açısından nötr olma hedefini gerçekleştirmeye yönelik siyasi taahhüdü, yasal zorunluluğa dönüştürmek için Bir Avrupa İklim Yasası önermiştir. Bu hedefe erişmek için AB ekonomisindeki tüm sektörlerin harekete geçmesi gerekmektedir. Bunu sağlamak için, çevre dostu teknolojilere yatırım yapılması sanayi sektörünün yenilik yapma konusunda desteklenmesi, daha temiz, daha ucuz ve daha sağlıklı özel ve toplu taşıma biçimlerinin yaygınlaştırılması, enerji sektörünün karbondan arındırılması, binaların enerji konusunda daha verimli olması, küresel çevre standartlarının iyileştirilmesi için uluslararası ortaklarla birlikte çalışmalar yapılması gibi önlemler uygulamaya alınmıştır. AB yeşil ekonomiye geçişte en fazla etkilenenlere yardım etmek için mali destek ve teknik yardım da sağlamak için Adil Geçiş

Mekanizması olarak adlandırılan bir uygulama başlatmış ve 2021-2027 yılları arasında en çok etkilenen bölgeler 100 milyar Euro kaynak tahsis edilmesini taahhüt etmiştir.

Yeni büyüme stratejisi olarak sunulan Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın hayata geçirilmesi için, en önemli araçlardan biri temiz ve döngüsel bir ekonomi modelinin yaratılmasıdır. Bu kapsamda AB Komisyonu tarafından Mart 2020 yılında daha temiz ve daha rekabetçi bir Avrupa için yeni Döngüsel Ekonomi Eylem Planı sunulmuştur. Plan, sürdürülebilir ürün, hizmet ve iş modellerini norm haline getirerek ve alışılmış tüketim davranışlarını dönüştürerek ilk etapta atık üretilmeyecek güçlü ve tutarlı bir ürün politikası çerçevesi oluşturmayı hedeflemektedir. Döngüsel ekonomi "al-kullan-at" (take-make-dispose) davranışını uygulayan doğrusal bir modelden, atıkların ortaya çıkması durumunda değerli bir kaynak haline geldiği dairesel bir modele geçişi ifade etmektedir.

AB'de bireylerin yaşam standartları daha iyi bir hale getirmek, gıda sistemlerini adil, sağlıklı ve çevre dostu haline getirmeyi amaçlayan "Tarladan Sofraya Stratejisi" Avrupa Yeşil Mutabakatında bir yer tutmaktadır. Strateji adil bir geçişi desteklemek için temel araçlar olarak ortak tarım ve balıkçılık politikaları ile hem düzenleyici hem de düzenleyici olmayan girişimleri ortaya koymaktadır. Bu strateji, tarım ilacı ve aşırı gübre kullanımını azaltmayı ve antimikrobiyal direnç ile mücadele etmeyi ve AB'de organik tarımı artırmayı hedeflemektedir.

Sağlıklı bir gıda sistemi oluşturmayı, tarımın iklim değişikliği üzerindeki etkilerini azaltmayı, biyolojik çeşitlilik kaybını durdurmayı ve sektörde çalışanlar için daha adil ekonomik gelir yaratmayı amaçlamaktadır. Finansal araçlar, araştırma ve yeniliklerin yanı sıra çeşitli danışmanlık hizmetleri de bu geçişin yapılmasına katkı sağlamaktadır.

SONUÇ

Yeşil ekonomi, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması için gereken sürecin ortaya konduğu bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımda ekonomik büyüme, sosyal kapsayıcılık ve çevrenin korunması boyutları ile ele alındığından, geleneksel kalkınma yaklaşımına bir alternatif niteliği taşımaktadır. Yeşil büyüme, ekonomik, toplumsal ve çevresel kalkınmanın eşliğinde doğanın korunması ve kaynakların verimli kullanılmasına öncelik veren toplumsal refahı artıran, insanı ön plana çıkaran bir büyüme şeklidir.

Avrupa Yeşil Mutabakatı, 2050 yılında sera gazı emisyonlarının olmadığı, modern, verimli ve rekabetçi bir ekonomiye sahip AB'ni daha adil ve müreffeh bir topluma dönüştürmeyi amaçlamıştır. Bu amaçlar emisyonların azaltılmasını, yeşil teknolojilere yatırım yapılmasını ve doğal çevrenin korunmasını gerektirmektedir. Mutabakat temiz enerji, sürdürülebilir sanayi, inşaat ve renovasyon, sürdürülebilir bir gıda sistemi, kirliliğin ortadan kaldırılması, sürdürülebilir hareketlilik ve biyoçeşitlilik gibi çok çeşitli politika alanlarını kapsayan bir dizi politika girişimini de kapsamaktadır.

Avrupa Yeşil Mutabakatının çevresel sürdürülebilirliğin ötesinde Avrupa entegrasyon sürecinin sürdürülebilirliğine de katkı sağlayacağı ifade edilmektedir. Mutabakat AB ekonomisini sürdürülebilir bir geleceğe yönlendirecek güçlü bir mali plan ve AB'nin iklim eylemlerine bağlı uzun vadeli bir vizyon oluşturmıştır.

Avrupa Yeşil Mutabakatı ile yeşil bir dönüşüme uyum sağlamak için harekete geçmek, AB ile ilişkileri bulunan üçüncü ülkelerin lehine olacağı düşünülmektedir. Çünkü yeşil dönüşümle değişecek olan ekonomik yapı, zamanla AB çerçevesinden çıkarak küresel bir uygulamaya da dönüşecektir. Bu nedenle AB'ye tam üyelik hedefleyen Türkiye'nin üretim yapısını kirlilikten ve karbondan arındırarak üretim süreçlerini de döngüsel hale getirmesi zorunluluğu bulunmaktadır.

Türkiye'nin Avrupa Yeşil Mutabakatı'na uyum amacıyla uygulayacağı politikaların birçok alanda etkili olması beklenmektedir. Avrupa Yeşil Mutabakatı ile üye devletlerin rekabet edebilirlik güçlerinin korunması ve artırılması amaçlandığından, değişen dünyaya uyum sağlamak için Türkiye'nin de şartlarını rekabete uygun hale getirmek için mevzuat ve uygulama olarak yeniliklere ayak uydurması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Çetin, M. (2020). Ekonomide Zorunlu Dönüşüm: Doğrusal Ekonomiden Sirküler Ekonomiye Geçiş, *Journal of European Theoretical and Applied Studies*, 8 (2), 1-37.
- Ecer, K. Güner, O. ve Çetin, M. (2021). Avrupa Yeşil Mutabakatı ve Türkiye Ekonomisinin Uyum Politikaları, *İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi*, 9 (2), 125-144.
- Jones, B. (2011). Driving A GreenEconomy Through Public Finance and Fiscal Policy Reform, *Journal of International Commerce, Economics and Policy*, 2 (2), 325-349.
- Kakışım, C. (2022), Avrupa Yeşil Mutabakatı: Yeşil Teori Perspektifinden Bir Analiz, *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6 (19), 1-16.
- Kuşat, N. (2013). Yeşil Sürdürülebilirlik İçin Yeşil Ekonomi: Avantaj ve Dezavantajları- Türkiye incelemesi, *E-Journal of Yasar University*, 29 (8), 4896-4916.
- Mirci, M. E ve Berberoğlu, S. (2022). Türkiye Perspektifinde Yeşil Mutabakat ve Karbon Ayak İzi: Tehdit Mi? Fırsat Mı?, *Artvin Çoruh Üniversitesi Doğal Afetler Uygulama ve Araştırma Merkezi, Doğal Afetler ve Çevre Dergisi*, 8 (1), 156-164.
- Yalçın, A. Z. (2016). Sürdürülebilir Kalkınma İçin Yeşil Ekonomi Düşüncesi ve Mali Politikalar, *Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi*, 6 (1), 749-775.
- European Comission. (2019). A European Green Deal. https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities2019-2024/european-green-deal_en#timeline (Erişim Tarihi: 7.02.2024)

European Commission. (2021). A European Green Deal. European Commission:
https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en
(Erişim Tarihi: 1.02.2024).